

ЧУДНОТО ОРИЗОВО ЗРЪНЦЕ

Из подготвената за печат книга „Китай в Годината на дракона“

ПЕТЪР ГЕРАСИМОВ

При посещенията си в Забранения град, двореца-музей разгледахме един любопитен експонат - оризово зрънце, върху което с невероятно умение и търпение бяха изрисувани стотици йероглифи, текстът на древна поема, ако не се лъжа. Сетих се за това зрънце, когато започнах да пиша за чудото на земеделието в Китай. Като в една типична страна, в сърцето на Азия, наречена още в дълбокото минало Средната империя, храната на китайците включва преди всичко ориз, после пшеница, сорго - зърнени храни, които селските труженици са свикнали да отглеждат още от незапомнени времена.

Комунистическата революция от 1949 година заварва Китай с много ниско равнище на земеделие - страна, разкъсвана от войни и вътрешни междуособици, чуждестранна окупация и свирепа колониална експлоатация. Огромното население води полугладно съществуване - традиционният ориз вечно не достига на китайската трапеза, същото е положението и с другите зърнени храни, с плодовете, зеленчуците, месото и рибата.

Народната власт получава много тежко наследство, що се отнася до националното земеделие (и не само там). Ръководството в Пекин трескаво търси начини да нахрани стотиците милиони гладни гърла: още през 1953 г. е въведена системата на продоволствени дажби, целяща да установи ред и възможно по-голяма социална справедливост при държавното разпределение на хранителните припаси. Търсят се и нови пътища за реформиране и стимули-

лиране на националното земеделие - един труден път, по който Китай преминава през няколко десетилетия.

Издигането на Дън Сяопин за ръководител на ККП през 1978 г. бележи коренно нов етап в историята на селското стопанство в Страната на Дракона. Същата година се реализира националната кампания „Четирите модернизации“, в рамката на която се прилага нова земеделска инициатива, носеща типично китайски наслов: „Система за семейна производствена отговорност“. Това е нещо коренно различно от дотогавашната практика: селскостопанската земя се връща обратно на отделните стопани.

Подробно за тази система ми разказа един нов мой приятел - трудов емигрант от Китай, дошъл да търси поголеми възможности в старата Европа. Ще го нарека Джан, защото той, с вродената си азиатска скромност, не пожела да публикувам името му.

„През 1978-а върнаха на всички фамилии в селото ни еднакви по площ парцели за частно ползване - по така наречената

Система за семейна отговорност

Комисия от близкия град свика главите на семействата - бяхме около 400 души и ни съобщиха, че се въвеждат т.нар. реколтни квоти - задължени бяхме да произведем и предадем, като държавни доставки, определени количества традиционни продукти - ориз, жито, картофи, сорго, слънчоглед, месо. Всичко над тези квоти имаме право да продаваме на свободни пазарни цени. Срещу тези държавни доставки ни

беше обещана селскостопанска техника, необходима за оран, сеитба и прибиране на реколтата, сечива, семена и торове, домашни животни на специални, ниски цени - разказваше Джан. - Всичко това звучеше много хубаво, но другарите от града допълниха и още нещо: ако някое семейство от нашето село не изпълни въпросните „реколтни квоти“, на следващата година парцелът му се отнема и се дава на други съселяни, на „по-добрите стопани“, както се изразиха началствата от града. А тези, неуспелите, можеха да станат „ученици на добрите стопани“ - т.е. наемни работници...

Само след три години - продължи моят събеседник - собствениците на земя в селото ни бяха вече не повече от два семейства - затова пък с много големи земеделски парцели“.

Замълчах, поразен от изобретателността на споменатата система: даване на равен старт, пресяване на най-добрите стопани и създаване на нови, далеч по-силни и резултатни производители на селскостопанска продукция.

Но държавата не се ограничава с тези коренни реформи на село: Пекин си поставя амбициозната задача да изгради широка хидромелиоративна система за нуждите на земеделието - върхът е най-големият язовир в света „Трите клисури“, а общата напоявана площ достига огромната сума 528 000 кв. км.

Не исках да кажа на моя нов приятел Джан, че след като е дошъл да върти ресторантърски бизнес у нас, в

България, сигурно не е издържал тежкото състезание с равен старт и не е успял да се нареди сред „добрите стопани“, които неговото село. Така е със състезанията: много участват, но малцина са тези, които първи стигат до победния финал...

Как изглежда земеделието на Китай днес, три десетилетия след гениалните реформи на Дън Сяопин? Отново ще се обърна за помощ към сухата статистика. В наши дни Страната на Дракона е най-големият износител и най-големият производител на земеделски произведения. Парадокс? Съвсем не.

300 милиона китайски фермери произвеждат храни

- основно ориз, жито, картофи, сорго, фъстъци, просо, чай, слънчоглед, свинско месо, млечни произведения и риба, но тяхната продукция не е достатъчна да нахрани милиард и триста милиона население, при положение че немалка част от същата продукция се изнася на международния пазар. Още в началото на този век, по-точно през 2004 г., брутна сума на китайския износ на селскостопанска продукция достига огромната сума от 17.3 милиарда долара! Това не е за сметка на продуктите, които отиват на масата на т.нар. среден китаец. Пазарите в градовете на огромната азиатска страна преливат от разнообразна стока - местно производство и внос. И някои интересни детайли: макар че земеделска-

та продукция в Китай е най-голямата в света (и това е разбираемо що се отнася до мащабите на населението), то само 15% от земаема в тази държава се обработва за получаване на селскостопанска продукция. И все пак 10% от цялата обработваема земя на планетата изхранва 20% от населението на света. И това е напълно обяснимо, защото огромното индустриално развитие на Китай значително ограничава „терена“ на земеделците.

В това отношение срещаме и нови доказателства за традиционната китайска изобретателност. Така например в някои от най-големите китайски градове като столицата Пекин, гиганта на морския бряг Шанхай и ред други населени пунктове се развива т.нар. земеделие на предградията. Столицата на Китай заема вече огромната площ от 4822 кв. км. (За сравнение общата площ на София е 492 кв. км) и в покрайнините на този азиатски мегалополис работливи селски стопани отглеждат т.нар. неосновни“ продукти. Още през 70-те години на миналия век три четвърти от нуждите на Пекин от зеленчуци и прясно мляко се задоволяват именно от този земеделски „пръстен“, разположен в различни кътчета на пекинските предградия.

За забележителните успехи в селското стопанство на огромната азиатска държава може да се говори много: те са в синхрон с общонационалния стопански подем на Китай, който бележи вече години наред годишен прираст от около 10 процента.

„ХУАТЕН“ - ХАРМОНИЧНО СЪЕДИНЯВАНЕ НА ВОЕННИ И ГРАЖДАНСКИ ПРОЕКТИ

В края на изминалата година в Пекин беше основана индустриалната компания „Хуатен“, която ще бъде главна платформа за международни операции и основен канал на развитие на международната търговия на Китайската аерокосмическа научно-промишлена корпорация. В сферата на дейността на „Хуатен“ влизат експорт и заимстване на аерокосмическа продукция и технологии, износ на комплектно оборудване, търговия с стратегически ресурси, международно икономическо и техническо сътрудничество, системна интеграция и осъществяването на комплексни решения. Създаването на „Хуатен“ е нова стъпка по пътя на развиване на международните

операции и проекти на Китайската аерокосмическа научно-промишлена корпорация и ще способства за хармонично съединяване на военните и гражданските проекти, а също за развитие на гражданските отрасли на промишлеността. Заедно с това ще се засили конкурентоспособността и влиянието в кужбина. Генералният директор на Китайската аерокосмическа научно-промишлена корпорация Сюй Дачже отбелязва, че сега в тяхната дейност „се набелязва вторично новаторство“, планира се регулирането на институционалните рамки на аерокосмическата и отбранителната промишленост, създава се здрава военно-гражданска система на развитие.

СТОКООБОРОТЪТ МЕЖДУ ХЪЙЛУНДЦЗЯН И РУСИЯ ЩЕ НАДМИНЕ 20 МЛРД. ДОЛАРА ПРЕЗ 2012 Г.

Изпълнявайки програмата на 12-ата петилетка, стокооборотът на провинция Хъйлундцзян с Русия през 2012 г. ще достигне 20 млрд. и 500 млн. долара, което е с 8 процента повече от изминалата година.

Провинция Хъйлундцзян, която се стреми да бъде „плацдарм“ и „свързващо звено“ в търговията с Русия, през 2011 г. е изнесла в Руската федерация стоки за 18 млрд. и 900 млн. долара. Китайско-руският стокооборот е достигнал 79 млрд. 250 млн. долара. Тези данни показват, че стокооборотът на провинцията с Русия е 23.96

на сто от общия показател за КНР. Общата граница на провинцията с РФ е повече от три хиляди км, на която са разположени 18 гранични пристанища, използвани от двете страни.

Около 2500 вида стоки изнасят от китайската провинция за Русия. Това са изделия на машиностроенето и електрониката, високотехнологична продукция и др. Основна част заемат дрехи, обувки и текстилни изделия - около 50 на сто. Изнасят се също автомобили, камиони, селскостопанска продукция, зеленчуци и плодове и др.

От Русия в провинция Хъйлундцзян се внася суров петрол, желязна руда, дървесина, целулоза и др. Обемът на внесен суров петрол от Русия представлява 59.3 процента от общия импорт от тази страна.